

صلوات بر پیامبر

صلوات در عرف شرع عبارت است از **دردود** فرستادن بر رسول خدا صلی الله علیه و آله و اهل بیت او علیهم السّلام یا دیگر مقربان درگاه الهی است.

فهرست مندرجات

- ۱ - کاربرد فقهی
- ۲ - فضیلت صلوات
- ۳ - صلوات کامل
- ۴ - کیفیت صلوات
- ۵ - صلوات هنگام نام بردن پیامبر
- ۶ - صلوات بر معصومان
- ۷ - صلوات در تشهد
- ۸ - صلوات در نماز میت
- ۹ - صلوات در خطبه
- ۱۰ - دیگر موارد
- ۱۱ - پانویس
- ۱۲ - منبع

کاربرد فقهی

از آن به مناسبت در باب طهارت و صلات سخن گفته‌اند.

فضیلت صلوات

صلوات بر محمد و آل محمد علیهم السّلام مستحب مؤکد است و روایات فراوانی در فضیلت و پاداش آن وارد شده است^[۱] از جمله: در روایتی از محمد بن مسلم، از امام باقر یا امام صادق علیهما السّلام آمده است: «در مقام سنجش اعمال (در قیامت) عملی سنگین‌تر از صلوات بر محمد و آل محمد (علیهم السّلام) نمی‌باشد. اعمال فرد در کفه ترازو گذاشته می‌شود و کم می‌آید و چون صلوات بر آن افزوده می‌شود، موجب رحمان و سنگینی آن می‌گردد»^[۲]. در روایتی دیگر از امام صادق علیه السّلام آمده است: «دعا همچنان در پس حجاب می‌ماند و بالا نمی‌رود تا آنگاه که بر محمد و آل محمد (علیهم السّلام) صلوات فرستاده شود»^[۳]^[۴].

صلوات کامل

در صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله، خاندان آن حضرت نیز داخل می‌باشند؛ از این رو، صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله باید با صلوات بر خاندان آن حضرت توأم باشد و صلوات بدون آن، ابر و ناقص است^[۵].

کیفیت صلوات

در صلوات، کیفیت خاصی معتبر نیست و با هر جمله‌ای که بر آن دلالت داشته باشد تحقق می‌یابد، مانند «اللّهم صلّ علی محمد و آل محمد»، «اللّهم صلّ علی محمد و آلّه»، «صلی الله علیه و آله»، «صلوات الله علیهم». جایگزین کردن «اهل بینه» و «عترته» به جای «آل محمد» نیز جایز است. افضل در کیفیت صلوات، صلواتی است که در روایات آمده و به گونه‌های مختلف وارد شده است، مانند «صلوات الله و صلوات ملائکته و انبیائه و رُسُلِهِ و جمیع خلقه علی محمد و آل محمد و السّلام علیه و علیهم و رحمۀ الله و بَرَکاتُهُ» و «اللّهم صلّ علی محمد و آل محمد و آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و آل ابراهیم و بارک علی محمد و آل محمد کما بارکت علی ابراهیم و آل ابراهیم إنّک حمیدٌ مجیدٌ»^[۶].

صلوات هنگام نام بردن پیامبر

قول مشهور صلوات فرستادن هنگام ذکر نام رسول خدا صلی الله علیه و آله مستحب است، حتی در حال نماز و هنگام قرائت. برخی آن را واجب دانسته‌اند.^[۷]
[۸][۹][۱۰]
آیا استحباب یا وجوب صلوات اختصاص به ذکر نام عَلم آن حضرت، مانند محمد و احمد دارد یا شامل القاب، کنیه و ضمیری که به اسم آن گرامی برمی‌گردد نیز می‌شود؟ برخی به عدم تفاوت میان اسم، لقب، کنیه و ضمیر در حکم یاد شده تصریح کرده‌اند.^[۱۱] برخی گفته‌اند: کنیه و القاب مشهور و رایج، مانند ابوالقاسم،

رسول، رسول الله و نبی به اسم عَلَم آن حضرت ملحق‌اند؛ لیکن القاب و کنیه‌هایی که این گونه نیستند، مانند خیر الخلق و نیز ضمیر، چنین حکمی ندارند، هرچند در آنها نیز احتیاط پسندیده است.^[۱۲] با تکرار نام پیامبر صلی الله علیه و آله صلوات نیز تکرار می‌شود؛ لیکن از برخی فائنان به وجوب نقل شده که یک بار صلوات نیز کفایت می‌کند، مگر در صورتی که پس از صلوات دوباره نام آن حضرت برده شود. از برخی دیگر کفایت یک بار صلوات در یک مجلس نقل شده است.^[۱۳] با ذکر یا شنیدن نام پیامبر صلی الله علیه و آله صلوات فوری فرستاده می‌شود؛ از این رو، بنابر قول به وجوب، نباید بین آن دو فاصله طولانی بیفتد؛ چنان که بنابر قول به استحباب، جهت درک فضیلت و امتثال امر استجابی نیز فاصله نینداختن لازم است. هنگام نوشتن نام آن حضرت نیز، نوشتن صلوات مستحب است.^{[۱۴][۱۵][۱۶]} چنانچه نمازگزار در تشهد نام پیامبر صلی الله علیه و آله را بشنود، آیا ذکر صلوات تشهد از صلوات یاد شده کفایت می‌کند یا نه؟ مسئله اختلافی است.^{[۱۷][۱۸]}

صلوات بر معصومان

صلوات فرستادن هنگام ذکر انبیا و ائمه علیهم السلام استحباب دارد. مستحب است هنگام صلوات بر انبیا، ابتدا بر پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله صلوات فرستاده شود و سپس بر آنان، مگر در صلوات بر حضرت ابراهیم علیه السلام که نام آن حضرت مقدم داشته می‌شود.^[۱۹]

صلوات در تشهد

به قول مشهور که بر آن ادعای اجماع نیز شده، صلوات بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و اهل بیت آن حضرت در تشهد نماز واجب است.^{[۲۰][۲۱]} و در صورت ترک از روی سهو و متذکر نشدن پیش از رکوع، بنابر قول مشهور فضای آن بعد از نماز واجب است؛ اما اگر قبل از رکوع متذکر شود، بر می‌گردد و آن را جبران می‌کند.^{[۲۲][۲۳]}

صلوات در نماز میت

بنابر قول مشهور میان متأخران، صلوات بر پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و خاندان آن حضرت، پس از تکبیر دوم نماز میت واجب است.^{[۲۴][۲۵][۲۶]}

صلوات در خطبه

حمد و ستایش خداوند و صلوات بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و اهل بیت آن حضرت از اجزای خطبه به شمار می‌رود که خواندن آن در مواردی همچون نماز جمعه واجب و در مواردی، مانند عقد نکاح مستحب است.

دیگر موارد

بسیار صلوات فرستادن^[۲۷] بویژه پیش، پس و میانه دعا^[۲۸] در رکوع و سجود^[۲۹] در طواف و سعی^{[۳۰][۳۱]} عصر پنج شنبه، شب و روز جمعه^{[۳۲][۳۳]} و نیز هنگامی که نام خدا برده می‌شود^[۳۴] مستحب است؛ چنان که صلوات فرستادن هنگام داخل شدن به مسجد و خروج از آن^[۳۵] در هر مجلسی^[۳۶] بر عطسه کننده حتی در حال نماز و نیز بر شنونده عطسه^{[۳۷][۳۸]} همچنین هنگام فراموشی^[۳۹] و نیز صد بار در فاصله بین نافله و نماز صبح مستحب است.^[۴۰] از تعقیبات نماز صبح و ظهر، گفتن این ذکر است: «اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم».^[۴۱] در قنوت نماز هر ذکر و دعایی مجزی است. فرستادن یک بار صلوات نیز کفایت می‌کند.^[۴۲]

پانویس

- ↑ الکافی (کلینی)، ج۲، ص ۴۹۱- ۴۹۵.
- ↑ وسائل الشیعة، ج۷، ص ۱۹۳.
- ↑ الکافی (کلینی)، ج۲، ص ۴۹۱.
- ↑ وسائل الشیعة، ج۷، ص ۹۲.
- ↑ الحدائق الناضرة، ج۸، ص ۴۶۴- ۴۶۵.
- ↑ وسائل الشیعة، ج۷، ص ۱۹۶- ۱۹۷.
- ↑ کنز العرفان، ج۱، ص ۱۳۲.
- ↑ الحدائق الناضرة، ج۸، ص ۴۶۰.
- ↑ جواهر الکلام، ج۱۰، ص ۳۵۸- ۳۶۰.
- ↑ الحدائق الناضرة، ج۸، ص ۴۶۴.
- ↑ العروة الوثقی، ج۲، ص ۶۱۹.
- ↑ الحدائق الناضرة، ج۸، ص ۴۶۴.
- ↑ العروة الوثقی، ج۲، ص ۶۱۹.
- ↑ العروة الوثقی، ج۲، ص ۶۱۹.
- ↑ مستمسک العروة، ج۶، ص ۵۲۳- ۵۲۴.
- ↑ مستند العروة (الصلاة)، ج۴، ص ۴۳۳.
- ↑ العروة الوثقی، ج۲، ص ۶۱۹.
- ↑ مستند العروة (الصلاة)، ج۴، ص ۴۳۳.
- ↑ العروة الوثقی، ج۲، ص ۶۲۰.
- ↑ الحدائق الناضرة، ج۸، ص ۴۵۶.
- ↑ جواهر الکلام، ج۱۰، ص ۳۵۳.
- ↑ الحدائق الناضرة، ج۹، ص ۱۴۴.
- ↑ جواهر الکلام، ج۱۳، ص ۳۹۱.
- ↑ الحدائق الناضرة، ج۱۰، ص ۴۰۴- ۴۰۵.
- ↑ جواهر الکلام، ج۱۳، ص ۴۱- ۴۰.
- ↑ العروة الوثقی، ج۲، ص ۹۶.
- ↑ هدایة الامة، ج۲، ص ۱۴۳.
- ↑ وسائل الشیعة، ج۷، ص ۹۲.
- ↑ الحدائق الناضرة، ج۸، ص ۲۶۸.

۳۰. ↑ وسائل الشیعة، ج ۱۲، ص ۲۲۶.
۳۱. ↑ وسائل الشیعة، ج ۱۲، ص ۴۸۱.
۳۲. ↑ الحدائق الناضرة، ج ۱۰، ص ۱۹۶ - ۱۹۸.
۳۳. ↑ وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۲۸۶.
۳۴. ↑ وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۲۰۱.
۳۵. ↑ وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۲۴۶.
۳۶. ↑ وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۱۵۲.
۳۷. ↑ الحدائق الناضرة، ج ۹، ص ۹۲.
۳۸. ↑ جواهر الکلام، ج ۱۱، ص ۹۳.
۳۹. ↑ وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۱۹۸.
۴۰. ↑ جواهر الکلام، ج ۷، ص ۳۶.
۴۱. ↑ مصباح المتعبد، ص ۲۶۸.
۴۲. ↑ العروة الوثقی، ج ۲، ص ۶۰۹.

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام، زیر نظر آیت الله محمود هاشمی شاهرودی، ج ۵، برگرفته از مقاله «صلوات بر پیامبر».

رده‌های این صفحه : [اخلاق اسلامی](#) | [دعا](#) | [صلوات](#)